

Aarsberetning

fra

Den kgl. norske Kunst- og Haandværksskole

i Christiania.

1888—1889.

Christiania.

Morten Johansens Bogtrykkeri.

1889.

Skole-Efterretninger

for

Skoleaaret 1888—1889.

Skolens Overbestyrelse: *Kirke-Departementet.*

Skolens Forstanderskab:

Formand: *Skolens Direktør.*

Historiemaler *P. N. Arbo** (fra 1884).

Arkitekt *Ŷ. W. Nordan** (fra 1884).

Kanaldirektør *T. Heiberg*** (fra 1884).

Snedkermester *H. W. Schröder*** (fra 1884).

Kanaldirektør Heiberg fratraadte som Medlem af Forstanderskabet ved sin Fraflyttelse fra Byen ved Udgangen af Marts 1889; i hans Sted indvalgtes af Christiania Kommune under 2den Mai d. A. Ingeniør *H. Morterud.*

Skolens Direktør: Figurmaler, cand. jur. *I. W. Holter,* ansat 1884.

Skolens Lærere:

Overlærere:

Landskabsmaler *Ph. Barlag* (Frihaandstegning I) a. 1884 (1879)***).

Landskabsmaler *H. Petersen* (Frihaandstegning I) a. 1884 (1873).

*) Valgte af Kirke-Departementet.

**) Valgte af Christiania Kommune.

***) De i Parenthes tilføiede Aarstal angiver Tiden for Ansættelse ved „Den kgl. Tegneskole“.

Landskabsmaler *Carl Nielsen* (Frihaandstegning II) a. 1884.

Landskabsmaler *P. Thurmann* (Frihaandstegning II) a. 1884
(1869).

Ingeniør *S. Lie* (Konstruktionstegning I og II) a. 1884 (1882).

Ingeniør *Ɖ. Scheel* (Konstruktionstegning I) a. 1884 (1880).

Arkitekt *Herm. M. Schirmer* (Ornamenttegning) a. 1884 (1873).

Arkitekt *H. Nissen* (Bygningstegning) a. 1885.

Arkitekt *H. Olsen* (Fagtegning for Haandværkere) a. 1884
(1876).

Figurmaler *W. Peters* (dekorativt Maleri) a. 1884.

Lærere:

Arkitekt *B. Lange* (Frihaandstegning I) a. 1884 (1880).

Arkitekt *Ɖ. Meyer* (Frihaandstegning I) a. 1884.

Kaptein *O. Færden* (Konstruktionstegning I) a. 1884 (1881).

Kaptein *O. Strugstad* (Konstruktionstegning I og II) a. 1884.

X Billedhugger *M. Skeibrok* (Frihaandstegning III og Model-
lering) a. 1886.

Figurmaler *E. Nielsen* var for Skoleaaret konstitueret som
Lærer i Frihaangstegning III.

Skolens Sekretær: Telegrafist *Berg-Ɖæger*, a. 1884.

— Kasserer: Kgl. Fuldm. *H. Berner*, a. 1884.

— Bibliothekar: Landskabsmaler *C. Nielsen*, a. 1884.

— Vagtmester: *S. Mathiesen*, a. 1884.

Lærer i Figurklassen, Maler *C. Brun*, fratraadte Skoletil ved
Udgangen af Skoleaaret 1887—88 i Henhold til Bestemmelsen
i Skolens Plan § 11, hvorefter ingen Lærer kan blive staaende
efter det fyldte 60de Aar.

Skolens Undervisningsgjenstande:

Undervisningen har omfattet:

1. Frihaandstegning, 1ste Trin:

Elementær Frihaandstegning efter geometriske Planfigurer (uden Skygge) med Anvendelse paa simple Ornamentter.

2. Frihaandstegning, 2det Trin:

Tegning efter geometriske Legemer med Anvendelse af Principerne for Lys og Skygge efter Stuhlmanns Modeller samt efter Ornamentter og Dyreformer i Relief.

3. Frihaandstegning, 3die Trin:

Tegning efter Afstøbninger, hele Figurer samt efter levende Model.

4. Konstruktionstegning, 1ste Trin:

Plangeometrisk Tegning, Projektions-, Skygge- og Perspektivtegning.

5. Konstruktionstegning, 2det Trin:

Maskintegning samt de for Reallærerexamen og Bergexamen bestemte Discipliner i Tegning.

6. Ornamenttegning:

Undervisningen i *elementær Ornamentlære* er ført ganske som i afvigte aar, og som, i sidste Aarsberetning nærmere angivet. Dog med det Tillæg, at der, saavidt muligt gjennemgaaende, er stillet Løsning af tvende selvstændige Opgaver som Betingelse for at erholde Karakter, imod kun én i sidste Skoleaar.

Derhos er iværksat Undervisning i den i Undervisningsplanen stipulerede *anvendte Ornamentlære*, hvilken dog hidindtil kun har fundet Anvendelse for den arkitektoniske Ornamentiks Vedkommende.

7. Modellering

i Ler og Vox efter Afstøbninger, grafiske Gjengivelser og Natur.

8. Bygningstegning:

- 1) Murkonstruktioner med Tegneøvelser: Murforbandt, Bue- og Hvælvkonstruktion samt massive Trappekonstruktioner.
- 2) Tømmerkonstruktioner med Tegneøvelser: Bjælkeforbindelser, Hænge- og Sprengværkskonstruktioner samt Tag- og Taarnkonstruktioner.
- 3) Stabilitetsberegninger med Anvendelse paa enkle Sten-, Træ- og Jernkonstruktioner.
- 4) Projektering af Vaaningsbygninger med Detaljering af Konstruktioner og Indredningsarbejder.
- 5) Antik Formlære med Detaljer.

NB. Forud for Tegneøvelserne er Konstruktionerne og Opgaverne gennemgaaede ved Foredrag og tildels ved Fremvisning af Modeller.

9. Fagtegning for Haandværkere:

(Snedkere, Smede, Hjulmagere og Billedskjærere m. fl.)

Snedkereleverne gives i Begyndelsen enkelt udstyrede og lette Forlæggeblade til Kopiering i en Maalestok 1 : 10 eller større. Samtidig detaljeres Tegningen i naturlig Størrelse. Vanskeligere og mere sammensatte Tegninger gives lidt efter lidt, indtil der kan begyndes med selstændige Opgaver.

Smedeeleverne bibringes Sands for gode Former og Forstaaelsen af Arbeidstegninger ved Kopiering og Opmaaling af forskellige Gjenstande, der i Regelen tegnes i naturlig Størrelse.

Hjulmagereleverne gives Kjendskab til forskellige Vognkonstruktioner ved Opmaaling af tidsmæssige Forbilleder og Optegning af de forskellige Vogndele i naturlig Størrelse; senere gives selvstændige Opgaver, der detaljeres.

Billedskjærere, Tapetserere, Orgelbyggere, Gartnere og andre Haandværkere, der til forskellige Tider har været underviste i Haandværksklassen, kopierer først lettere, senere mere sammensatte Forlæggeblade, og naar de har naaet en vis Grad af Fremstillingsevne og Formkundskab, udarbejdes selvstændige Udkast efter Opgave af Læreren.

10. Dekorativt Maleri:

Malen efter Studier og efter Naturen samt Udførelse af egne Kompositioner.

Aftenundervisningen

begyndte den 1ste Oktober 1888 og sluttede den 29de Marts 1889. Undervisningen foregik i Maanederne Oktober og Marts Kl. 7—9 Aften, i de mellemliggende Maaneder Kl. 6—8; Klasserne for Bygningstegning og Fagtegning for Haandværkere holdtes dog ogsaa i disse Maaneder aabne for Eleverne til Kl. 9 Aften.

Aftenskolenes Elever betaler for Vinterhalvaaret Kr. 4.00. Elever, der indkommer efter Nytaar, betaler Kr. 2.00.

Antallet af Elever, der besøgte Aftenundervisningen, var i det hele 559, hvoraf 297 nyindmeldte. — Af Afteneleverne var 63 kvindelige Elever.

15 Elever havde Friplads for hele Skoleaaret; 3 for Skoleaarets sidste Kvartal.

Elevernes Livsstilling vil sees af følgende Tabel:

Arkitekter og Murere	31
Billedskjærere og Træskjærere	14
Blikkenslagere	2
Brandkonstabler	1
Bøsemagere	1
Dreiere	1
Fabrikarbeidere	1
Forgyldere	1
Fotografer og Retoucheurer	5
Gibsmagere	3
Gravører	7
Guldsmede	20
Handelsbetjente og Kontorister	5
Hjulmagere	2
Instrumentmagere	4
Juridiske Kandidater	1
Kobberstikkere	1
Kunstnere:	
Billedhuggere	2
Malere	18
Lithografer	5
Lærere og Lærerinder	12
Malere	99
Marmorarbeidere	2
Maskinister	1
Mekanikere	13
Militære	35
Modellører	2

	Transport	289
Orgelbyggere		1
Realkandidater		1
Sadelmagere		1
Skoleelever		89
Skomagere		1
Smede		5
Snedkere		30
Studenter, deraf 30 Realister og 5 Mine- raloger		55
Tandlægeelever		1
Tegnere		2
Teknikere		10
Tømrere		4
Uhrmagere		2
Visergutter		1
Xylografer		8
Ubestemte (deraf 34 Kvinder)		59

Tabel,

visende Antallet af Elever i Skoleaaret 1888—1889,
fordelte efter Fødselssteder.

Akershus Amt	46	Transport	456
Arendal	4	Moss	3
Bergen	13	Nedenæs Amt	3
Bodø	2	Nordlands Amt	9
Bratsberg Amt	3	Nordre Bergenhus Amt	7
Buskeruds Amt	15	Nordre Trondhjems Amt	1
Christiania	266	Porsgrund	2
Christianssand	2	Risør	1
Drammen	9	Romsdals Amt	1
Drøbak	2	Røros	1
Farsund	1	Sandefjord	2
Finmarkens Amt	1	Sarpsborg	4
Flekkefjord	1	Skien	1
Florø	1	Soon	3
Fredrikshald	5	Smaalenenes Amt	14
Fredriksstad	10	Stavanger Amt	2
Gjøvik	1	Stavanger	1
Grimstad	1	Svelvig	2
Hamar	5	Søndre Bergenhus Amt	4
Haugesund	3	Søndre Trondhjems Amt	3
Hedemarkens Amt	30	Trondhjem	8
Horten	4	Tvedestrand	2
Hønefos	2	Tønsberg	1
Jarlsberg og Laurvigs Amt	5	Vardø	1
Kongsberg	3		
Kragerø	4	Amerika	3
Kristians Amt	8	Danmark	4
Laurvig	4	England	4
Levanger	1	Italien	2
Lister og Mandals Amt	1	Rusland	1
Mandal	3	Sverige	13
	Lateris		559
	456		

Tabel over Elevantallet i Skolens Klasser i Skoleaaret 1888—1889.

(Aftenundervisningen.)

Klasserne for Frihaandstegning, 1ste Trin	284	Elever.
Klasserne for Do. 2det Trin.	141	—
Klassen for Do. 3die Trin.	60	—
Konstruktionsklasserne	197	—*)
Ornamentklassen	14	—
Modellerklassen	22	—
Bygningsklassen.	17	—
Haandværksklassen	13	—
Dekorationsmalerklassen	12	—

*) Heri er indbefattet de 35 Elever ved Realkurset (Pag. 12).

Paa Grund af det store Antal af Realstuderende, der frekventerede Skolen, og hvorved Konstruktionsklasserne overfyldtes, blev der ogsaa i afvigte Aar, i Lighed med hvad der fandt Sted det foregaaende Aar, afholdt *et særligt Eftermiddagskursus i Konstruktionstegning for Realstuderende*. For Deltagelse i dette Kursus betaltes den sædvanlige Kontingent for Aftenskolen, Kr. 4. Udgifterne ved denne Undervisning udrededes ifølge kgl. Rsl. af 29de Decbr. 1888 af det Universitetet til „Tilfældige Udgifter“ bevilgede Beløb. — Kurset, der holdtes under Ledelse af Ingeniør S. Lie, var besøgt af ialt 35 Elever.

23 Realstuderende og 6 Bergstuderende har i Skoleaarets Løb underkastet sig den lovbestemte Prøve i Tegning til Real-lærerexamen og mineralogisk Examen.

Dagundervisning.

I *Dekorationsmalerklassen* har Undervisningen fundet Sted fra Begyndelsen af Oktober til Udgangen af Mai hver Søndags Formiddag fra Kl. 9, og saalænge der har været tilstrækkelig lyst, foruden til samme Tid som i Skolens Aftenklasser. Klassen har været besøgt af 12 Elever. Skolepengene er Kr. 5.00 pr. Maaned.

Til Undervisningen i *dekorativt Stillebensmaleri* har i Maanederne November 1888 til Mai 1889 25 hospiterende Elever været givet Adgang hver Lørdag Formiddag mod en maanedlig Kontingent af 2 Kr.

Særlige Kurser.

I Tidsrummet fra 1ste November til Udgangen af Mai har der været afholdt 2 tremaanedlige *Formiddagskurser* — 2 Timer daglig — omfattende Frihaandstegning og Konstruktions-tegning. — Kontingenten var Kr. 5.00 pr. Elev for hvert Kursus.

Undervisningen ved disse Kurser lededes af *Direktøren* (Frihaandstegning, 3die Trin), samt Overlærerne *Carl Nielsen* (Frihaandstegning, 2det Trin), *Ph. Barlag* (Frihaandstegning, 1ste Trin) og *H. Petersen* (Konstruktionstegning).

Antallet af Elever*) ved disse Kurser sees af følgende Opgave.

	Frihaandstegn. I.	Do. II.	Do. III.	Konstr.tegn.
1ste Kursus	45	38	18	26
2det Kursus. . . .	25*)	45	23	14*)

Ved 1ste Kursus var det samlede Elevantal 83, af hvilke 20 samtidig frekventerede Undervisningen i Frihaandstegning og Konstruktionstegning.

2 Elever havde Friplads til Undervisningen saavel i Frihaands- som Konstruktionstegning.

Ved 2det Kursus var Elevantallet 86. Af disse frekventerede 8 samtidig Undervisningen i Frihaandstegning og Konstruktionstegning.

3 Elever havde Friplads ved Frihaandskurset.

Flere Elever ved begge Kurser gennemgik under Kurset trinvis flere Discipliner.

Kurser til Uddannelse af Lærere og Lærerinder i Tegning.

Overensstemmende med Planen for disse Kurser afholdtes i Tidsrummet fra 1ste Februar til Udgangen af Mai 1889 et *Kursus for Lærere og Lærerinder i Tegning ved Almue-skolen og Middelskolen (Kursus I)*.

Eleverne ved Lærerkurset undervistes, saalænge de ordinære Dagkurser varede, samtidig med og af samme Lærer

*) Foruden de under Frihaandstegning I og Konstruktionstegning ved 2det Kursus opførte Elever, frekventeredes disse Kurser tillige af de til Lærerkurset (se nedenfor) optagne Elever.

som Eleverne ved disse Kurser, men erholdt dog den hele Tid sin særlige Undervisning.

I de sidste 3 Maaneder af Kurset er der givet Lærerkursets Elever under vedkommende Læreres Tilsyn Anledning til at øve sig i at undervise, idet der i dette Øiemed har været oprettet en Øvelsesskole med forskellige Klasser, hvor ca. 40 Børn fra Christiania Almueskoler har erholdt fri Undervisning.

Undervisningen ved Lærerkurset omfattede:

1. Frihaandstegning.

En systematisk ordnet Gjennemgaaelse af det for Middel-skolen bestemte Pensum i Frihaandstegning i Forbindelse med Forklaring af Undervisningens Methode, samt paa Basis heraf fortsat Øvelse i Tegning efter større og mere udviklede Ornamenter.

2. Konstruktionstegning.

- a) Læren om plangeometriske Konstruktioner fra de første Elementer til Konstruktion af Parabel og Hyperbel.
- b) Udvikling af Theoriene for Projektionslæren og dens praktiske Anvendelse paa Tegning af geometriske Legemer og simple tekniske Gjenstande i enkelt og dobbelt Skraastilling og med to til tre Hjelpeplaner.
- c) Læren om Linearperspektiven og dens Anvendelse paa simple Opstillinger af geometriske Legemer og enkelte tekniske Gjenstande — Frontstilling, enkelt og dobbelt Skraastilling.

Som Lærer i Frihaandstegning fungerede Landskabsmaler *P. Barlag* og i Konstruktionstegning Landskabsmaler *H. Petersen*.

Som Censorer ved Examen fungerede D'Hrr. Konrektor *H. L. Sørenssen* og Arkitekt *H. Munthe*, — den første for Konstruktions-, den sidste for Frihaandstegning.

For Optagelse i dette Kursus kræves, at Aspiranten har fyldt det 18de Aar og ved en ved den kgl. Kunst- og Haandværksskole aflagt Prøve godtgjør at være i Besiddelse af den Færdighed, som forlanges ved den for Middelskolen lovbefalede Prøve i Tegning. Saadan Færdighed er der for udenbys Adgang til at godtgjøre ogsaa ved Indsendelse af et tilstrækkeligt Antal Prøvetegninger, udførte ved en examensberettiget høiere Skole eller offentlig teknisk eller Tegneskole under den Kontrol og paa den Maade, som er fastsat i Reglement for Examen Artium af 4de Marts 1886, § 3 Litra c.

Der optoges til dette Kursus 18 Elever, af hvilke 1 paa Grund af Sygdom trak sig tilbage før Prøven, 1 var forhindret ved Sygdom og 1 rejiceredes; de øvrige bestod Prøven med følgende Udfald*):

	Hovedkarakter.	Praktisk Brugbarhed.
Aschehoug, Dina . . .	Udm. godt (1.17)	Særdeles duelig.
Beyer, Dagny . . .	Meg. godt (1.70)	Duelig.
Bugge, Fredrik . . .	Udm. godt (1.30)	Særdeles duelig.
Fürst, Karen . . .	Meg. godt (1.83)	Duelig.
Grung, Kitty . . .	Meg. godt (2.03)	Duelig.
Gulbrandsen, Clara W.	Meg. godt (1.90)	Duelig.
Hellesen, Elisabeth . .	Godt (2.73)	Brugbar.
Johansen, Kathrine . .	Udm. godt (1.43)	Meget duelig.
Krogh, Anna . . .	Udm. godt (1.40)	Meget duelig.
Lind, Elisif . . .	Udm. godt (1.47)	Duelig.
Moe, Sigrid . . .	Udm. godt (1.47)	Meget duelig.
Mørstad, Erik . . .	Meg. godt (1.67)	Duelig.

*) Der blev givet 2 Karakterer for Frihaandstegning og 1 for Konstruktionsstegning. For den praktiske Prøve Karaktererne: Særdeles duelig, meget duelig, duelig og brugbar.

	Hovedkarakter.	Praktisk Brugbarhed.
Paulsen, Fanny . . .	Meg. godt (2.00)	Duelig.
Richter, Wilhelmine .	Meg. godt (1.70)	Meget guelig.
Storjohann, Helen . .	Meg. godt (1.60)	Duelig.
Thomassen, Karen . .	Meg. godt (1.53)	Duelig.

Ved Kursus II — til Uddannelse af Lærere og Lærerinder i Frihaandstegning for Realgymnasiet og Seminarierne har følgende Elever underkastet sig den bestemte Prøve:

Eriksen, Elisa	Meg. godt (1.80)
Falk-Ytter, Thea	Meg. godt (1.80)
Plesner, Caroline	Meg. godt (2.50)

Som Censor fungerede Historiemaler *P. N. Arbo.*

Foredrag.

Perspektiv.

Foredrag over Perspektiv i Forbindelse med Undervisning i Perspektivtegning har i Skoleaaret været holdt af Kaptein *O. Strugstad*, for Tegneundervisningens Vedkommende tildels med Assistance af Arkitekt *J. Meyer.*

Ved Undervisningen er benyttet de af Tegneinspektør *C. F. Andersen* — Lærer ved det tekniske Selskabs Skoler i Kjøbenhavn — udarbejdede Opgaver.

For at gives Adgang til Perspektivkurset maa Eleverne i Regelen have gennemgaaet Konstruktionsklassen.

Kurset har været besøgt af 38 Elever.

Form- og Stillære.

Foredrag over Form- og Stillære har været afholdte af Arkitekt *H. Olsen.* — Foredragene har været besøgt af gennemsnitlig 20 Elever.

Anatomi.

Elever af Skolens øverste Frihaands- og Modellerklasse har i det forløbne Aar, i Lighed med flere foregaaende Aar,

velvillig været givne Adgang til at følge Professor Dr. *Nicolaysens* Foredrag over Anatomi for Centralskolens Elever.

Kunsthistorie.

Professor Dr. *L. Dietrichson* har i det forløbne Aar holdt en Række vel besøgte Forelæsninger over Kunsthistorie for Elever af Skolens høiere Klasser.

Den aarlige Udstilling af Elevarbejder

fandt Sted den 1ste og 2den April 1889 og besøgtes af ca. 1,700 Personer.

Skolens Bibliothek

har været holdt aabent i Skoleaaret 2 Gange ugentlig 2 Timer ad Gangen.

Lærerstipendier.

Det i dette Øiemed for Budgetterminen bevilgede Beløb Kr. 1,000.00 fordeltes af Kirkedepartementet, efter Forstanderskabets Forslag, ligeligt mellem Overlærerne *W. Peters*, *H. Olsen* og *C. Nielsen* som Reisestipendier for at besøge Pariserudstillingen.

Johan Finnes Legat.

Legatet er tillagt den kgl. Kunst- og Haandværksskole, og bestyres af Kirkedepartementets Chef i Forbindelse med Skolens Forstanderskab. Legatet har en Kapital af ca. Kr. 70,000, og de aarlige Renter skal hvert Aar paa Testators Fødselsdag, den 26de Oktober, uddeles til værdige, trængende norske Kunstnere — Malere, Lithografer og Kunstnere, som med disse kan sættes i Klasse — til Befordring af deres Studium *i Fødelandet*.

Af Renterne for afvigte Budgetaar uddeltes Stipendier til:

Malerne: *Fac. Bratland*, *Aug. Eiebakke*, Frk. *Helene Gundersen*, *Haakon Kaulum*, Frk. *Ragnhild Thrane*, hver

Kr. 400; Frk. *Dorothea Follestad* Kr. 300; *Georg Nielsen* og Kobberstikker *M. T. Kingo* hver Kr. 400 — de to sidstnævnte til Uddannelse i Kobberstikkerkunst og Radering.

Horns Legat.

Legatkapitalen udgjør Kr. 400.00, og de aarlige Renter skal efter Statutterne uddeles som Præmier til en eller to af Skolens bedste Elever blandt Haandværkslærlinge eller Svende.

Renterne for afvigte Budgetaar anvendtes til Indkjøb af 2 Exemplarer af Franz Sales Meyer: „Handbuch der Ornamentik“, der tildeltes Dekorationsmaler *Adolf A. Andersen*, Elev af Dekorationsmalerklassen, og Bygningstekniker *Foh. Harald Johannesen*, Elev af Bygningsklassen.

Ved kgl. Resolution af 23de Juni 1888 er approberet en ny Plan for Skolen.

Skolen har i det forløbne Aar ifølge Kassererens Regnskab haft følgende Indtægter og Udgifter:

Indtægter:

1. Beholdning fra forrige Regnskabsaar . . .	Kr.	1,006.84
2. Statskassens Tilskud	„	28,000.00
3. Christiania Kommunes Bidrag	„	18,000.00
4. Skolepenge:		
Aftenundervisningen	Kr.	1,952.00
Dagunderv. i Dekorationsmkl. „		170.00
Do. (Formiddagskurser) „		1,194.50
		„ 3,316.50
5. Tilfældige Indtægter	„	206.00
	Kr.	50,529.34

Udgifter:

1. Lønninger	Kr.	26,200.00
2. Dagundervisning og Foredrag	„	4,247.50
3. Bibliotheket	„	1,319.11
4. Fripladse	„	182.00
5. Stipendier	„	1,000.00
6. Inventar og Samlinger	„	3,097.07
7. Leie af Lokale	„	7,600.00
8. Lys og Brænde	„	3,902.52
9. Blandede og tilfældige Udgifter:		
a. Renhold	Kr.	606.90
b. levende Model	„	267.50
c. Kontor- og tilf. Udgifter	„	1,634.03
		<hr/>
	„	2,508.43
Beholdning 30 Juni 1889	„	472.71
		<hr/>
	Kr.	<u>50,529.34</u>

Christiania i Oktober 1889.

I. W. Holter.